

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ח"י אלול

(חלק כד)



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת תבא, יב"חי אלול, ה'תשפ"ד (ב)



LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2024
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ח"י אלול

178

ה' יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד⁷.

אעפ"כ לא מצינו שיום הולדתו נעשה יום טוב ויום שמחה בגלוי ובפרסום, בהנהגה במעשה בפועל לכל ישראל⁸ [ובנוגע לז' באדר, הרי ע"פ שו"ע הוא⁹ יום תענית מחמת שמת בו משה].

אמנם בנוגע ליום הולדתם של הבעש"ט ורבינו הזקן בח"י אלול, נתגלה ע"י נשיא דורנו בשם אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, שזהו יום שמחה עד כדי אמירת „גוט יום טוב“¹¹, וכ"ק מו"ח אדמו"ר גילה את החג הזה לכל ישראל¹².

א. ח"י אלול הוא יום ההולדת של שני המאורות הגדולים: יום השני ח"י אלול תנ"ח הוא יום הולדתו של הבעל שם טוב, ויום הרביעי ח"י אלול תק"ה הוא יום הולדתו של רבינו הזקן.

ענין זה, שיום הולדתו של צדיק הוא זמן של שמחה, נמצא בכמה מקומות בדברי חז"ל – בפרט לגבי יצחק אבינו² ומשה רבינו³, עד כדי השפעה בפועל במעשה רב, כדאייתא במדרש שהטעם שהקמת המשכן היתה לאחר זמן ולא תכף כשנגמרה מלאכתו הוא „מפני“ שחשב הקב"ה לערב שמחת המשכן בשמחת היום שנולד בו יצחק אבינו לפי שבאחד בניסן⁵ נולד יצחק אמר הקב"ה הריני מערב⁶ שמחתכם שמחה בשמחה.

יתר על כן: מצינו שיום הולדתו של משה, ז' אדר, פעל את ביטולה של גזירת המן שחלה בחודש אדר – „ולא

(7) מגילה שם. וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 343 ואילך.

(8) יום הולדת סתם, משא"כ כשנעשה בר מצוה (זהר חדש טו, ד כביום החופה), בר ששים (מו"ק כח, א) ועוד. – וראה שיחת יא ניסן תשכ"ב (בלקו"ש ח"ה ע' 132 ואילך).

(9) ולהעיר מנזיר יד, א ובתוד"ה אמר כמשה שם „או כיום הוולדו קאמר ושמחה קבל עליי“ (ועד"ז בפי' הרא"ש ותוס' הרא"ש בשטמ"ק שם), הרי לא מצינו מפורש ברו"ל שהי' יום שמחה אחר מיתת משה. וראה בארוכה לקו"ש חט"ז שם. (10) טושו"ע או"ח סי' תקפ ס"ב. וראה לקו"ש שם ע' 342 הערה 5.

(11) סה"ש שם ע' 140 ואילך. ולהעיר שבשנה זו (ח"י אלול – תשמ"ג) נתמלאו ארבעין שנים משנה ההיא (ח"י אלול – תש"ג). וראה פרש"י סוף פרשתנו (תבא) – מע"ז ה, ב.

(12) ראה סה"ש שם ע' 142. וראה גם שם ע' 89 ואילך. ס"ע 185 ואילך. סה"ש תש"ה ע' 122 ואילך. ועוד.

(1) שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר (סה"ש תש"ג ע' 141) – בשם אביו.

(2) תנחומא ס"פ פקודי. שמו"ר פנ"ב, ב.
(3) מגילה יג, ב. וראה ר"ה (יא, א) בנוגע לחודש שנולדו בו האבות. וראה לקו"ש ח"ה ע' 86 בהערות ושוה"ג (וש"ב) בנוגע ליום הולדת דכל אחד מישראל. וראה סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 331 ואילך. ח"ב ע' 398 ואילך.

(4) תנחומא שם. וראה גם שמו"ר שם.
(5) ראה עץ יוסף שם. ובשמו"ר שם נזכר רק החודש (וראה יפ"ת שם).

(6) ראה יפ"ת לשמו"ר שם, דאי"ז סתירה להכלל דאין מערבין שמחה בשמחה.

ומאחר שכל הענינים הקשורים בתורה הם בדיק, מובן שהשמחה והעילוי שביום ההולדת ח"י אלול, אינם רק משום שע"י הבעש"ט ורבינו הזקן בא לעולם גילוי חדש בתורה ועבודת ה' – גילוי תורת החסידות הכללית ותורת חסידות חב"ד לכלל ישראל – אלא גם מפני שחידוש ענין השמחה שביום הולדת קשור במיוחד לבעש"ט ולרבינו הזקן ולתורת החסידות שנתגלתה על ידם.

ויתר על כן: השייכות היא לשניהם ביחד. וכלשון אדמו"ר נ"ע אודות ח"י אלול, "היום הוא יום הולדתם של שני המאורות הגדולים שלנו", כלומר, שנקודת הענין של יום הולדת זה באה לידי ביטוי ע"י "שני המאורות הגדולים", הבעש"ט ורבינו הזקן, ביחד.

ב. ויובן זה בהקדם הביאור בפשטות ביסוד ותוכן השמחה ביום הולדת:

לפני הולדת הילד, בעודו במעי אמו, הרי יש לו כל האיברים, ואף שערות וציפרניים¹³. יתירה מזו: גם תנועת האברים קיימת אצלו, "אוכל ממה שאמו אוכלת ושותה ממה שאמו שותה"¹⁴, וכיו"ב.

ואדברה: בהיותו במעי אמו, הנה בפרטים מסוימים מציאותו, "חזקה" יותר מאשר לאחר שנולד: במעי אמו הרי הוא שמור¹⁵ מעניני היזק כו' בדרך ממילא ע"י אמו, משא"כ לאחר שנולד נדרשות השתדלויות שונות וטרחה

ועאכו"כ בנוגע לרוחניות (אצל בני ישראל): כשהתינוק במעי אמו, נר דלוק על ראש וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו¹⁶, ו"מלמדין אותו כל הורה כולה"¹⁴. אבל "כיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטר על פיו ומשכחו כל התורה כולה"¹⁴, ואזי רק "משמתחיל לדבר אביו מלמדו תורה צוה כו"¹⁶, ולאחרי זה, "בן חמש למקרא בן עשר למשנה כו"¹⁷ עד שבדיו להגיע לשלימות בלימוד התורה בהיותו, "בן ארבעים לבניה"¹⁷ – ורק מיעוט זוכה לבוא לידי "למד כל התורה כולה"¹⁸.

הרי שיום הולדת הוא ירידה עצומה¹⁹ לגבי מצבו כעובר במעי אמו – וא"כ מהי השמחה שביום הולדת?

אלא שהביאור בזה²⁰ מובן מן ההבדל בהלכה בין עובר לנולד,

(16) ל' אדה"ז בריש הלכות ת"ת שלו – מסוכה מב, א.

(17) אבות ספ"ה.

(18) ובלי' המורה על חידוש (מנחות צט, סע"ב): שאל בן דמה כו' כגון אני שלמדתי כל התורה כולה. – וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ס"ז.ה. פ"ב ס"ב ואילך.

(19) ולהעיר מהמובא בדרישה יו"ד סו"ס רסד: מה שנוהגין בשבת לבקר אצל תינוק הנולד משום שהוא אבל על תורתו ששכח כו' ונראה משום הכי ניתנה מילה לח' ימים אחר שעברו ימי אבילות.

(20) בכל הנ"ל ובהבא לקמן – ראה בארוכה לקו"ש ח"ב ע' 601 ואילך.

(13) ראה נדה ל, סע"א – במשנה. ובגמ' שם, ב. יבמות פ, רע"ב.

(14) נדה ל, ב.

(15) להעיר מתחומא תזריע ג.

שנה ושנה, כי זהו היום שבו נעשה מציאות ח' עצמאית, „נפש“.

ג. עפ"ז מובן הטעם לכך שענינו של יום הולדת כיום-טוב מודגש אצל הבעש"ט ורבינו הזקן, כי זוהי נקודת החידוש בתורת החסידות – החסידות הכללית של הבעש"ט ביחד עם חסידות חב"ד שנתגלתה ע"י רבינו הזקן:

ידוע²⁴ שהגלות „נמשל לעיבור“ ו„גאולת ימי המשיח שיהי' במהרה בימינו נמשל ללידה“²⁵. ומאחר שתורת החסידות היא (בבחי' „טועמי' חיים זכו“ מן הגאולה²⁶) הכנה והקדמה לגאולה, וע"י יפוצו מעינותיך חוצה – הפצת החסידות חוצה – אתי מר דא מלכא משיחא (כמענה המשיח לבעש"ט)²⁷, הרי מובן, שחידושה של תורת החסידות הוא מעין (הגילוי שבזמן הגאולה –) ענין הלידה.

קיום התורה והמצוות יכול להיות כב' אופנים:

(א) לימוד התורה וקיום המצוות הם באופן כזה, שהאדם הלומד והמקיים והתורה ומצוותי' הם שני דברים. הוא – האדם – הריהו יהודי ירא-שמים, השקוע בלימוד התורה ומדקדק במצוה קלה כבחמורה, אבל בהרגשתו יש כאן „הוא“, מציאות נפרדת (מן התורה ומצוותי'), והוא לומד תורה ומקיים

ובלשון רש"י²¹: „כל זמן שלא יצא לאויר העולם לאו נפש הוא וניתן להרגו ולהציל את אמו (המקשה לילד ומסוכנת), ודוקא כש„יצא ראשו“ נקרא „נפש“, ולכן „אין נוגעים בו להורגו דהוה לי' כילוד ואין דוחין נפש מפני נפש“^{21*}.

פירוש הדברים: אע"פ שהעובר יש לו כל רמ"ח האיברים והוא מתנענע וכו', מכל מקום „לאו נפש הוא“, כי הגדר של נפש (ח'י) הוא שאין כאן שני דברים נפרדים (א) מציאות של גוף, אשר (ב) בו נמצאת נפש וממילא – חיות הנפש, כחפץ המונח בתוך כלי

אלא²² זוהי מציאות ח'י אחת. משא"כ עובר – נפשו-חיותו אינם של עצמו^{22*} אלא של אמו²³, ולכן אינו נקרא בשם נפש, „לאו נפש הוא“.

וזוהי השמחה שביום הולדת בכל

(21) סנהדרין עב, ב ד"ה יצא ראשו. ועד"ז במאירי שם. סמ"ע חו"מ ס' תכה סק"ז (וראה גר"א משפטים כא, כב). וראה רמב"ן נדה מד, ב. ועוד.

(21*) במשנה אהלות ספ"ז. סנהדרין שם. וראה גם בית האוצר מערכת א כלל יו"ד אם עובר נק' אדם.

(22) ראה המשך תרס"ו (דלקמן הערה 61). המשך תער"ב ח"א פרי". ועוד.

(22*) כי נפשו עדיין אינה מיוחדת עם גופו (אף שנמצאת בו – ראה סנהדרין צא, ב). וראה לקו"ש ח"י 45 בנוגע „לתחילת כניסת נפש זו הקדושה כו" (שו"ע אדה"ז אורח מהד"ת סוס"ד).

(23) להעיר מרמב"ן שבת קז, ב ד"ה הא דאמרין: אע"ג דהאי עובר לית ב' בדידי' נשמה כיון דגידולו תלוי בנשמת אמו העוקרו משם נוטל נשמתו ממנו. וראה מאירי שבת שם: שכל שלא נולד אינו ראוי לומר בו נטילת נשמה כדכתיב כו'.

(24) ראה דרושי וארא – תו"א נה, א ואילך. סה"מ תקס"ב ע' קלד ואילך. תו"ח שמות צו, ב ואילך. אוה"ת שמות כרך א' ע' קלט ואילך. כרך ז – ע' בתקפדה (ע"פ מו"נ).

(25) ל' התו"א שם.

(26) ראה לקו"ש ח"כ ע' 173. וש"נ.

(27) כמ"ש הבעש"ט באגרתו הידועה – נדפסה בראש ס' כתר שם טוב. ובכ"מ.

האדם) אלא (– מה נברא) לשמש את קוני (מציאותו היא מה שהוא משמש את קוני) –

כי בכדי שרצונו וחכמתו של הקב"ה – תורתו ומצוותיו, יתמלאו בפועל, יש צורך ביהודי בעולם הזה הגשמי שיקיימן. ונמצא, שמלכתחילה לא נתהווה נברא – מציאות – בפני עצמו, אלא נתהווה פרט ב(אופן קיום) רצון השם, מה שעל ידו מתמלא רצונו ית³⁵.

ודוגמא לזה מהלכה בפועל – „המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפלה לו”³⁶. והיינו, שאע"פ שיש שיעור בכלי ואם מוציא אותו בפני עצמו חייב על הוצאתו – הנה מאחר שנעשה כלי לאוכלין שבתוכו, אזי אין לו מציאות של תורה בפני עצמו, אלא „טפלה לו”, לאוכלין; וכיון שהאוכלין הם פחות מכשיעור, אין להוצאה זו (ובכללה הוצאת הכלי) דין הוצאה. דמאחר שכוונת ההוצאה של הכלי היא בשביל האוכלין, הרי זוהי מציאות הכלי לאמיתתה, הכלי נעשה „חלק” מן האוכלין.

ד. ובענין זה נראה גם הקשר בין יום הולדתו של הבעש"ט ליום הולדתו של רבינו הזקן:

החידוש שיש בנולד, שנעשה מציאות של „נפש”, אינו (רק) מצד כללות ענין החיות, אלא (בעיקר) מצד הפרטים שבדבר:

(35) וראה ככהנ"ל גם לקו"ש חלק יו"ד ע' 102 ואילך.

(36) משנה שבת צג, סע"ב. רמב"ם הל' שבת ספ"ח.

מצוות, עד שהן ממשיכות בו חיים, הן נעשות „חיינו ואורך ימינו”, להיותן חכמתו ורצונו של הקב"ה מקור החיים.

והרי זה מעין ענין העיבור, כשהתינוק במעי אמו, שאע"פ שיש לו כל האיברים וכו' ויש כאן מציאות ח'²⁸, הרי חיות זו אינה של העובר עצמו אלא של אמו, ואבריו הוא מצד עצמם „הם כמתים”²⁹.

ב) הבעש"ט גילה והדגיש³⁰ את פנימיות ואמיתיות הענין ד„אין עוד מלבדו”³¹ – שאין שום מציאות זולתו ית', וממילא, אין כאן שני דברים – מציאות (אדם) המקיימת תורה ומצוות – שהרי אין שום מציאות חוץ מהקב"ה; אלא ישנו רק דבר אחד בלבד³²: הקב"ה, תורתו ומצוותיו (שהוא וחכמתו ורצונו אחד).

וממילא ישנה מציאות אחת, חיינו הם – תורה ומצוות.

בדוגמת ענין הלידה, שאין כאן לידת שני דברים, גוף ובתוכו נפש, אלא דבר אחד חיי³³.

וזה מודגש בלשון חז"ל³⁴, „אני לא נבראתי (אין כל בריאה של מציאות

(28) להעיר ד„עובר ירך אמו הוא” (גיטין כג, ב. ובכ"מ. וראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ב ע' 60 הערה 41) – ירך חי.

(29) ראה תו"א שם „משא"כ ראשו עם כל אברי הנשימה אין משמשין כלום והרי הם כמתים”.

(30) ראה סהמ"צ להצ"צ – מצות אחדות הוי' פ"ג: וע"פ עומק יסוד הבעש"ט כו'.

(31) ואתחנן ד, לה.

(32) ראה סהמ"צ שם: וזהו אמיתית החסידות.

(33) ראה גם לקו"ש חיי"ט ע' 247 ואילך.

(34) משנה סוף קידושין – כג"י המלאכת שלמה ועוד שם.

בכל מציאותם, וכמו שנאמר⁴¹, "וצדיק באמונתו יחיה" – מ"מ אין זה מכריח שגם ענינו הפרטי של כל כח יהיה חדור בחיות האמונה, כי אם רק ענינו הכללי של כל כח, הקשור עם נקודת האמונה של הנשמה.

ולדוגמא: האמונה יכולה להיות לא רק באופן של מקיף בלבד, דגנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא⁴², אלא באופן שחודרת וממלאת את האדם גם בהנהגה בפועל, עד שפועלת גם על ראיית העין, שתמורת זה שמצד עצמו נראה העולם למציאות גשמית בפני עצמה (שהיא בסתירה לרוחניות, ועאכו"כ – לאלקות), פועלת אמונתו שאינו רואה (בראיית עין לא בשרית) את העולם כסתירה לאלקות. אבל אין האמונה פועלת שיראה⁴³ את כח הפועל שבנפעל⁴⁴.

זה שעובר אינו "נפש" כי אם רק טפל ופרט (ירך) דאמו, ניכר (בעיקר) בזה שאין מתקיימות בו פעולות החושים והאיברים, כדאיתא בגמרא⁴⁴ שם, "ולמה³⁷ הולד דומה במעי אמו לפינקס מקופל ראשו בין ברכיו כו' ואוכל ממה שאמו אוכלת כו'", והיינו שאע"פ שלעובר יש חיתוך כל האברים, ראש עינים ואזנים, מכל מקום, "ראשו מקופל ומונח בין ברכיו, שאינו משמש כלום שאינו מחשב ומהרהר" וגם "עינים לו ולא יראה ואזנים ולא ישמע כו"³⁸.

וזהו תוכן החידוש שבנולד, שנעשה נפש בפני עצמו, לא רק בכללות חיות הגוף, אלא בזה שחושיו ואבריו מתחילים לפעול, כל אחד מהם בפני עצמו.

ולכן נאמר (בנמשל) שח"י אלול הוא יום ההולדת של "שני המאורות הגדולים" בחדא מחתא – כי, כידוע³⁹, תוכן "החידוש" של רבינו הזקן בתורת החסידות שלו⁴⁰ – חסידות חב"ד – על תורת החסידות הכללית של הבעש"ט הוא בזה, שהבעש"ט חידש חיות כללית בתורה ומצוות, ע"י גילוי הנשמה של כל אחד מישראל, אשר בא לידי ביטוי בכללות בענין האמונה. אע"פ שכח האמונה חודר בכל כחות הנפש ופועל עליהם באופן של חיות, החודרת

(41) חבקות ב, ד. וראה מכות בסופה (כד, א).

תניא פל"ג (מב, ב).

(42) ברכות סג, א (ג' הע"י).

(43) להעיר ממאמר הצ"צ לפני הסתלקותו (סה"ש תש"ב ע' 103), "אז ער זעט ניט דעם גוף נאָר אור הנשמה". ולהעיר ממה שאמר הה"מ (סה"ש תש"ג ע' 155), "אין די ג' ימים אחרונים פון מסירת הפקדון – הסתלקות – זעט מען נאָר דעם דבר הוי' וואָס אין יעדער גשמי וואָס דער דבר הוי' איז דער מהות פון דעם גשמי", וכן מהמובא בבית רבי ח"א פכ"ב (מו, א) הערה א שאיזה ימים לפני הסתלקותו שאל אדו"ר להצ"צ "הארת רואה את הקורה ונתפלא נכדו מהו"ע השאלה, וא"ל רבינו תאמין לי שאיני רואה עתה כ"א את האין האלקי המח' כו'".

(44) ע"ד שהה"מ הכיר פרטי כח האומן הפועל שהי' סומא בעין אחת (שער האמונה ספכ"ז. ובכ"מ). ובשער האמונה שם: "שא"א להיות זה כ"א במי שיכול להכיר בכל רוחני שבגשם עד כלל' אור החיות האלקי הרוחני שהוא כח ומקור לכל פעולה".

(37) הלשון כאן הוא בתו"א שם. ובגמרא הוא בשינוי לשון וסדר. ואכ"מ.

(38) תו"א שם. וראה בשאר מקומות שבהערה 24. ובתו"ח שם (ע"ב): ואבריו כדומם ממש בלתי פועלים שום פעולה כלל. ובתו"א שם: אין משמשים כלום והרי הם כמתים (כנ"ל).

(39) ראה גם לקו"ש ח"ט שם. ובכ"מ.

(40) סה"ש תש"ג ע' 142.

[וזהו ע"ד החיות הכללית, עצם מה שהאדם ח"י: חיות זו חודרת בכל האיברים ומתאחדת עמם – אבל אין זה שייך לענינו הפרטי של כל אבר, אלא לנקודה הכללית של כל האברים (היותם חלק מגוף האדם)⁴⁵].

אבל רבינו הזקן המשיך חיות בכל כח וכח של הנשמה (ובכל עבודה ועבודה בתורה ומצוות) גם מצד תוכנו הפרטי של הכח (ע"ד החיות הפרטית המדודה לפי ענינו הפרטי של כל אבר); שהאמונה יורדת וחודרת גם בשכל האדם, עד – ששכלו גופא מבין ומכריח את ענין האלקות,

ובאופן כזה, שכל פרט שבאדם נעשה בבחינת „נפש“ מצד ענינו: החל מחב"ד שבנפשו, שגילוי האלקות שבשכל הוא באופן שמורגש בו שכל מציאותו היא (כדי) להבין אלקות; ומן המוחין באות המדות, והן לפי אופן המוחין⁴⁶, היינו שנרגש שכל מציאותה של מדת האהבה היא כדי שתהי' אהבת ה', ועד"ז במדת היראה ושאר מדות. ובאופן כזה כל כח הוא בבחינת „נפש“ מצד ענינו, היינו שעצם חיי האדם הם אלקות.

ולכן אמר אדמו"ר נ"ע „היום הוא יום ההולדת של שני המאורות הגדולים שלנו“ בחדא מחתא (ורק לאחר זה פירש כל אחד מהם בפני עצמו) – כי דוקא כאשר קיימים הגילוי והפעולה של תורת החסידות הכללית של הבעש"ט, על ידי (וביחד עם) תורת

(45) ראה ספר הערכים חב"ד ח"א ערך אברים ס"א. וש"נ.

(46) משא"כ בחסידות חג"ת – שבאין מן האמונה או שהמוחין רק דרך מעבר. ואכ"מ.

חסידות חב"ד שע"י רבינו הזקן, אזי מתגלה ענינו של יום ההולדת זה, כפי שהוא נוגע לכל אחד ואחד באופן גלוי, עד שאומר באמתיות „גוט יום טוב“ לאחרים – לפי שאז נפעל שיהודי נעשה מציאות מלאה של „נפש“ באופן שלם, עם כל הפרטים.

ה. כל ענין שנתגלה ע"י צדיקים נמסר לכל לראש בתורתם. וגם הענין הנ"ל בשייכות הבעש"ט לרבינו הזקן נראה בגלוי ובהדגשה בתורה שאמר הבעש"ט בשבת פרשת כי תבוא ח"י אלול⁴⁷ בשנת תרנ"ב [כפי שסיפר⁴⁸ כ"ק מו"ח אדמו"ר על אביו, אדמו"ר נ"ע, ששמע את ז' התורות שאמר הבעש"ט באותו יום ח"י אלול בגן עדן⁴⁹]:

את התורה הראשונה אמר הבעש"ט אחר קבלת שבת על הפסוק⁵⁰ „והי' כי תבוא אל הארץ גו'“. ופי' ארץ ל' מרוצה, כי בתיבת ארץ יש ב' פ' כדאיתא במדרש⁵¹ למה נק' שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה וארץ ל' מרוצה⁵².

והי' כי תבוא אל הארץ – כאשר תגיע אל הרצון והמרוצה – אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וירשתה – שהיא

(47) כהקביעות דשנה זו (תשמ"ג).

(48) שמע"צ תרצ"ז אטוואצק, מרשימת השומעים (נעתק בס' שבהערה הבאה).

(49) היום יום – ח"י אלול (בקיצור קצת). כתר שם טוב בהוספות ס"ג. וש"נ. וראה גם לקו"ש ח"ט ע' 338 ואילך.

(50) ריש פרשתנו (כו, א).

(51) ב"ר פ"ה, ח.

(52) תו"א ד"ה כי כאשר (א, סע"ג ואילך). סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תשיב. אוה"ת בראשית ח"ג תפא, ב ואילך. ח"ו תתרמג, א ואילך. וראה גם סה"מ עטר"ת ע' תקכג. ועוד.

גילוי רצון עצמי שבנשמה שישנו בכל אחד מישראל.

(ב) והעבודה הנדרשת בזה היא – „וישבת בה – שיהי' זה בהתיישבות, ולקחת גו' ושמם בטנא – להלביש את האורות בכלים” – זהו ענין חסידות חב"ד, להמשיך את הרצון והמרוצה של הנשמה בפרטיות, אורות בכלים, שתהי' פעולתם מורגשת בכל כח פרטי של האדם, וכנ"ל.

ובזה מדגיש הבעש"ט שאין אלו ב' עבודות וענינים – „צריך שתגיע אל הרצון והמרוצה כו' וכן (ענין שני) צריכה להיות העבודה להמשיך זאת בהתיישבות”.

אלא הכל נאמר כענין אחד: „כאשר תגיע כו'” – היינו, אחר שתהי' אצל הלידה, שבמציאות שלך גופא תורגש ותתגלה „מתנה מלמעלה בירושה בכל אחד מישראל”, ה"רצון ומרוצה" של הנשמה, אזי צריכה להיות העבודה בזה – „להלביש את האורות בכלים” – שימושכו בחב"ד, ועל ידיהם – בכל כחות נפשו כנ"ל, ואזי תהי' זו שלימות הלידה⁵⁷.

ו. ועפ"ז יש לבאר את המשך התורה, „והלכת אל המקום הוא ענין השגחה פרטית .. כאשר בא למקום מסוים הכוונה היא לשכן שמו שם – לפרסם אלקות בעולם”.

דלכאורה: אין הכי נמי, גםעדבר זה

מתנה מלמעלה בירושה⁵³ בכל אחד מישראל, צריכה להיות העבודה בזה – וישבת בה – שיהי' זה בהתיישבות – ולקחת גו'⁵⁴ ושמם בטנא – להלביש את האורות בכלים – והלכת אל המקום – הוא ענין השגחה פרטית – אשר יבחר ה' אלקיך – כאשר יהודי הולך למקום, אין זה שהוא הולך אלא שמוליכים אותו, ההשגחה העליונה. וכאשר בא למקום מסוים הכוונה היא – לשכן שמו שם – לפרסם אלקות בעולם.

מאחר שתורה זו נאמרה ע"י הבעש"ט ביום ח"י אלול ונשמעה ע"י נשיאי חב"ד⁵⁵, מובן⁵⁶, שמודגשים בה הנקודה והחידוש של היום דח"י אלול – ענינם של הבעש"ט ורבינו הזקן.

ויש לומר (בדרך אפשר) שיש בדברי הבעש"ט כאן ב' ענינים:

(א) „והי' כי תבוא אל הארץ – כאשר תגיע אל הרצון והמרוצה אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וירשתה שהיא מתנה מלמעלה בירושה בכל אחד מישראל” – זהו בכללות גילוי תורת החסידות הכללית שפעל הבעש"ט,

(53) ראה ב"ב (קכט, ב. קלג, א) בענין מתנה במי שראוי ליורשו. ונת' באוה"ת בראשית ח"א טז, ב ואילך.

(54) פרשתנו שם, ב: ולקחת .. לשכן שמו שם.

(55) היינו – גם בגמרא ד"ה, כי בג"ע היו כל החסידים ג"כ (וראה הערה הבאה).

(56) מובן ג"כ ששייך ענין זה לכאור"א, מכיון שבעת אמירת התורה הנ"ל (והתורה הב' דלקמן, משא"כ שאר התורות) היו שם גם תלמידי הבעש"ט ותלמידיהם וחסידים (בכלל) וגם נשים (ראה בהמשך הרשימה בכתר ש"ט שם. וראה לקו"ש שם).

(57) ע"פ הנ"ל בפנים תומתק ההקדמה של כ"ק מו"ח אדמו"ר לתורות הנ"ל שבלקו"ד ח"ב (שמא, א ואילך) שאינו מספיק הענין דאמונה בה' אלא שצריך להתייגע שאלקות יבא גם בהשגה, וע"י ההשגה באלקות נעשה אמונה טהורה כו'. עיי"ש.

וי"ל הביאור בזה:

החילוק בין עובר לנולד (לא רק במציאותו לגבי עצמו, אלא גם ובעיקר כלפי הזולת) הוא, שעניניו ופעולותיו של העובר הם לעצמו, ואין להם כל שייכות והשפעה אל העולם שמבחוץ. משא"כ לאחר שנולד, הרי כל פעולה במציאות היא גם חוץ ממנו, החל מן הרגע הראשון שנולד, כשנשמעת צעקתו בחוץ⁶⁰ ופעולתו בידים ורגלים נראית ומורגשת ע"י אחרים.

ולכן, כהמשך אל ה"לידה" של האדם, שהתורה והמצוות שלו וחיותו ונפשו – הרצון והמרצה של הנפש – יורדים עד לאורות בכלים, מביא הדבר ממילא גם פרסום אלקות, שבכל מקום שמגיע אליו מרגיש הוא שהכוונה היא לפרסם אלקות בעולם.

והטעם לזה ברוחניות: החילוק בין דבר שמקבל חיות מדבר אחר לחיות עצמית הוא⁶¹: דבר שמקבל חיות מזולתו אינו יכול להחיות אחרים, ודוקא חי בעצם אפשר שתהי' ממנו חיות להחיות, שבהגיעו אל דבר אחר נכנס הוא בו ומחייהו. וכיון שאלקות ותורה ומצוות הן חיות עצמית, הרי כאשר זה נעשה למציאותו של יהודי, שזוהי נפשו, ממילא⁶², בכל מקום

– הענין דהשגחה פרטית ופרסום אלקות בכל מקום שיהודי מגיע אליו⁵⁸ – קשור ליסודות שיטת הבעש"ט,

אבל מהו קישור הענינים עם התחלת התורה „והי' כי תבוא אל הארץ .. ולקחת .. ושמת בטנא – להלביש האורות בכלים”?

והנה ברשימה זו⁵⁹ מסופר על תורה אחרת שנאמרה אחר תפלת ערבית, ש„אמר עוד הפעם התורה הקודמת והוסיף: והי' כי תבוא – בכדי להגיע אל הרצון שהוא במתנה אצל כל אחד, הוא ע"י – לשכן שמו שם – מסירת נפש לפרסם אלקותו בעולם. מהי מסירת הנפש בזה – מתוך ברכה ופסוק תהילים”.

אבל אין זה מספיק לבאר את שייכות ב' הענינים בתורה הא', שהרי מהמשך הלשון „אמר עוד הפעם התורה הקודמת והוסיף” משמע, שהוספה בתורה השני' היא ענין ותורה בפ"ע, הוספה, ולא (רק) הסבר על התורה הראשונה.

ועוד: עפ"ז מובנת רק השייכות ד„לשכן שמו שם”, מסירת הנפש לפרסם אלקותו בעולם, עם „והי' כי תבוא”, הרצון שהוא במתנה אצל כל אחד, שזהו כללות החידוש של תורת הבעש"ט, אבל לא עם עיקר הפרט בתורה הראשונה, ענין זה שהדברים צריכים להיות בהתיישובות, ולקחת גו' ושמת בטנא להלביש את האורות בכלים – המשכת הענין בפרטים – חב"ד?

(60) ראה תו"א (ועד"ז בשאר המקומות שבהערה 24), „שאז מוציא הקול כמ"ש רז"ל (גדה מב, ב. טושו"ע יו"ד סקצ"ד סי"ב) שהוא סימן הלידה דשמעי' לולד דצויץ”.

(61) המשך תרס"ו ע' קעז. ובכ"מ.

(62) ראה שם ע' קעז"ח (ובכ"מ) הגוף חי ממנו שלא ע"י התעסקות דכאשר הנפש הוא שייך להגוף הרי הגוף ממילא חי ממנו.

(58) ראה כתר שם טוב בהוספות סקכ"ג ואילך.

(59) הנ"ל הערה 48, 49.

של השכל, אזי – „והשבות אל לבבך“⁶⁵, הענין נמשך במדות שבלב, והפעולה בשלימות במדות שבלב היא כאשר היא באה ע"י שכל האדם [כפסק הרמב"ם להלכה]⁶⁶, „והאיך היא הדרך לאהבתו ויראתו בשעה שיתבונן בו“⁶⁷, ועי"ז בכחות התחתונים, עד שאחדות ה' מורגשת בכל העולם וכל עניני העולם⁶⁸.

ולכן רואים אנו שכאשר הענין ד„לפרסם אלקות בעולם“ בא כהמשך וכפרט בחידוש והתוספת דחב"ד בתורת החסידות הכללית, ולקחת גוי' ושמט בטנא, להלביש את האורות בכלים – נוסף גם בה חידוש,

הן מצד האדם – דאימתי רואים אנו שיש כאן רצון ומרוצה של עצם הנפש, הנמשך בחב"ד – ולא ענין הקשור עם המציאות והתענוג של האדם – דוקא כאשר אנו רואים שהאדם מוותר על העבודה עם עצמו (השכלתו באלקות, עבודתו באהבה ויראה) והולך לפרסם אלקות בעולם שמחוץ הימנו⁶⁹,

והן בנוגע לעבודה גופא – שכשם שנחוץ שפרסום האלקות יהי' בכל כחות נפשו, שיפרסם אלקות בהבנה והשגה, ועי"ז מדותיו ושאר כחות נפשו, עד לכת העשי' שלו – הנחת תפילין עם

שהולך הרי הוא פועל ומפרסם אלקות בעולם⁶³.

ז. אע"פ שהענין דפרסום אלקות בעולם התחיל ע"י הבעש"ט עוד בטרם התגלות תורת חסידות חב"ד ע"י רבינו הזקן – יש תוספות יתרון בפרסום האלקות כפי שהוא לאחר גילוי תורת חב"ד, כאשר „האורות“ נמשכים ובאים „בכלים“.

וההסברה בזה:

החידוש והתוספת של רבינו הזקן ע"י תורת חסידות חב"ד אינו רק מצד מעלת כחות חב"ד של האדם על פני שאר כחות הנפש [שמטעם זה נוגע שתורת החסידות – אלקות – תקלט ותורגש גם בשכלו של האדם],

אלא מפני שהכוונה היא – לעשות לו ית' דירה בתחתונים, שיורגש שאין עוד מלבדו, בתוך מציאות העולם ומצד העולם, וכיון שהתחלת המציאות הנבדלת כביכול מאלקות היא שכל⁶⁴, הרי לשכל לראש נחוץ להסביר את הנ"ל בשכל, עד לשכל אנושי. ועי"ז שגם שכל האדם מכיר ומרגיש באחדות ה' הנ"ל, עד לאופן כזה, שהבנת האלקות נעשית כל מציאותו

(63) להעיר מד' הענינים (סה"מ תש"ח ע' 295 ואילך – ענין ו"ט) שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בדברי אביו ע"ד תורת החסידות „חיות עצמי להחיות. תורת החסידות מחי' נפשות. רבינו במסירת נפשו הק' על תורת החסידות פעל למעלה, אשר בכל זמן ובכל מקום שילמדו תורת החסידות בספר או בעל פה, יפעל על השומעים“ וע"פ הנ"ל בפנים תומתק השייכות ביניהם. ואכ"מ.

(64) כי הרצון – הוא תנועה בנפש ו(גילוי) מציאותו הוא בשכל ומדות ומחדו"מ.

(65) ואתחנן ד, ט.

(66) הל' יסודות פ"ב ה"ב.

(67) ראה ד"ה פדה בשלום תרפ"ה בסופו „וכוונה העצמית שהטבע ממש יהי' אלקות והענינים שלמטה יהיו כלים לאלקות דזה בא ע"י רבינו בהתלבשות בהשגה דוקא כו“.

(68) להעיר ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שנדפס בספר השיחות תש"ה בסופו. אג"ק שלו ח"ח ע' תצו ואילך.

כפשוטו בכל העולם כולו – ובפרט ע"י שלוחיו כו' בכל קצוי תבל.

וגם פרסום זה הי' בכל האופנים: הן ע"י גילוי הענינים הכי עמוקים בתורת החסידות, והן ע"י פרסום עניני תורה, נגלה וחסידות, בכמה לשונות – עד למטה ביותר לתינוקות שנשבו כו', ועד להשפעה על יהודי שישמור שבת, טהרת המשפחה, יניח תפילין וכיו"ב.

אשר ע"ז פועלים על יהודי זה שיורגש בו הענין ד"אני היום ילדתיך"⁷², שנולד כיהודי, "נפש" חו', שכל מציאותו היא תורה ויהדות,

וזה מממהר עוד יותר את הגאולה בפועל במהרה בימינו, ע"י משיח צדקנו, עת לידת עם ישראל בגלוי – "חלה גם ילדה ציון את בני"⁷³, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ח"י אלול תשמ"א, תשמ"ב)

(72) תהלים ב, ז. וראה לקו"ש ח"ב ע' 605 ואילך.

(73) ישע"י סו, ח.

הזולת, קביעת מזווה בפתח ביתו, ועד"ז בשאר מצוות,

עד"ז נדרש לנצל כל אמצעי ואופן לפרסם אלקות לפי המצב המיוחד שבכל זמן ובכל מקום, שע"ז מבררים ומעלים גם את המכשיר והענין המסוים⁶⁹ שבעולם לעבודתו ית'⁷⁰. שהרי כל מכשיר ודבר בעולם "לא בראו אלא לכבודו"⁷¹.

ח. עפ"ז מובן גם מה שתורת הבעש"ט הנ"ל נתגלתה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר, מאחר שאצל כ"ק מו"ח אדמו"ר ראינו בפועל כיצד ההשגחה העליונה הוליכתו בכל מקום "לשכן שמו שם – לפרסם אלקות בעולם",

(69) ראה לקו"ש חט"ו ע' 43 ואילך.

(70) וע"י הפועל שבזה – הן מצד האדם (שפירסום אלקות הוא בכל כחות נפשו) והן בעניני עולם (שהוא לפי אופן הזמן והמקום כו' שע"ז מברר ומעלה כל עניני העולם כו'), עשיית דירה לו ית' בתחתונים, בפועל, נתוסף בגילוי העצמות ובגילוי הרצון שבנשמה, ובמילא בהחדרתו בחב"ד כו'.

(71) אבות ספ"ו.

